

Szilvay Gergely

POLITIKUS AKCIÓBAN

Az „őrült szerzetes” és értékelvű pragmatizmusa

Találós kérdés: erőszakos, elvtelen populistának tartják, aki ide-oda változtatja a véleményét, ugyanakkor ráerőszakolná vallásos nézeteit az emberekre, és nincs választási programja; Oxfordban tanult politikai filozófiát, miniszterelnöki hivatalba lépése előtt pedig egymillió új munkahelyet ígért és előszeretettel kampányolt a lányaival, majd hatalmas győzelmet aratott a választásokon – ki ő?

Anélkül, hogy gondosan kiművelt módszertannal közvélemény-kutatást készítenék, az a tippem, hogy Ausztráliáról első blikkre a kenguruk, a sydneyi operaház, a bennszülöttek, az Ayers Rock, a nagy korallzátony – és persze az iskolai fiúviseletet a stadionok színpadára alkalmazó Angus testvérek örökké ugyanazt játszó táncdalegyüttese, az AC/DC jut eszünkbe. (Az ausztrál rockzenei életet nyomon követők esetleg megemlétenék még a Wolfmothert.)

Akik követik a nemzetközi politikát, azoknak még eszébe juthat Julian Assange, a Wikileaks száműzött alapítója. Azok a hírek azonban már valószínűleg kevesekhez jutottak el, hogy 2013. szeptember 7-én 53–46 százalékos arányban, régen látott mértékben legyőzte a 2007 óta Julia Gilard és Kevin Rud vezetésével kormányzó Munkáspártot a jobboldali koalíció, élén Tony Abbott-tal, az ausztrál politikai élet fenegyerekével, vagy ahogy az újságírók hívják: az „őrült szerzetes”-sel (*mad monk*).¹ A szalonképes nyugati konzervativizmus példajaként gyakran mutogatunk olyan politikusokra, mint az angol tory miniszterelnök, David Cameron vagy a londoni polgármester, Boris Johnson; esetleg Angela Merkel német kancellár vagy Nicolas Sarkozy volt francia elnök. Ausztrália messze van, Tony Abbott így kiesik látókörünkől. Pedig megérdemli a figyelmet.

„Túlságosan jobbos”, „túl keményvonalas”, „az egyik legradikálisabb jobboldali konzervatív vezér, akit a Liberális Párt kitermelt magából” – mint a fentieket idéző Waleed Aly írja:² Tony Abbott az az ember, akinek ellenfelei meggyőződése szerint sosem szabadott volna Ausztrália miniszterelnökévé válnia. Talán nem csak nekem jut eszembe minderről Margaret Thatcher, Ronald Reagan és II. János Pál, akikről John O’Sullivan, a brit miniszterelnök volt tanácsadója (jelenleg a budapesti Danube Institute vezetője) írta, hogy „Wojtyła túl katolikus, Thatcher túl konzervatív, Reagan túl amerikai volt a maga korában”, és ezért senki nem várta, hogy középkáderből elsőszámú vezetők lesznek.³

¹ David MARR: *Political Animal. The Making of Tony Abbott*, Black Inc., 2013, Kindle e-könyv, 563–564. A könyv címe feltehetően Arisztotelész „zoon politikon”-jára utal.

² Waleed ALY: *Inside Tony Abbott’s Mind*, The Monthly 2013. július (www.themonthly.com.au/issue/2013/july/1372600800/waleed-aly/inside-tony-abbotts-mind).

³ John O’SULLIVAN: *Az elnök, a pápa és a miniszterelnök*, Helikon – Heti Válasz, Budapest, 2010, 8.

Tony Abbott az ausztrál baloldal publicistái szerint hiperkatolikus, túlságosan agresszív, homofób, szexista, nőgyűlölő és bevándorlásellenes populista, aki a saját vallási nézeteit akarja ráerőltetni az emberekre, ráadásul elköveti azt az eretnekséget, hogy szkeptikus a globális felmelegedést illetően. Julia Gillard volt munkáspárti miniszterelnök szerint Abbott „kitiltaná a nők hangját a politikai életből”. Abbott a múlt embere, aki visszafordítaná a fejlődés szekerét. Rendben, de ha egyszer valaki rá akarja erőltetni saját (retrográd) nézeteit az emberekre, az hogy lehet ugyanakkor populista is?

És ha valaki „radikálisan jobboldali konzervatív”, akkor hogy lehet a Liberális Párt vezetője? Ausztráliában gyakorlatilag angolszász típusú kétpártrendszer van. 1944, a Liberális Párt megalakulása óta a legrégebbi párt, a Labor (a Munkáspárt) és a „Koalíció” váltja egymást a kormányon, utóbbi a Liberális Párt (Liberal Party of Australia) és a Nemzeti Párt (National Party) szövetsége, pár kisebb párttal kiegészülve.

„A kívülállók két hibára hajlamosak a Liberális Párttal kapcsolatban. Túl sokat látnak bele a nevébe, és feltételezik, hogy doktriner módon ragaszkodik a szabadság egy bizonyos koncepciójához” – írja Abbott 2009-es, *Battlelines* című kötetében,⁴ hozzátéve, hogy a párt sokat merített a 18. századi brit hagyományból. „Vannak, akik talán nincsenek tudatában a konzervatív tradíció erős jelenlétének a párton belül, de ettől még semmi oka az ausztrál liberálisoknak, hogy minimalizálják azt” – fogalmaz Abbott.⁵ A párt politikai krédóját jelenleg a gazdasági liberalizmussal, az agrárizmussal és a társadalmi-kulturális konzervativizmussal jellemezhetjük. A párt korábbi elnöke és kormányfője, John Howard úgy jellemezte a szervezetet, mint amely egyszerre vallja magáénak Edmund Burke-öt és John Stuart Millt, valamint személyes kedvenceként említette Isaiah Berlint.⁶

A párt vezetői gyakran visszanyúlnak az alapító, Sir Robert Menzies híres, 1942-es rádiós kampánybeszédéhez és későbbi rádiós esszéorozatához, a *Forgotten People*-hoz,⁷ amelyben a középosztályt nevezte meg az elfeledett rétegnek, és amely sorozatot gyakran hasonlítják Roosevelttel melletti beszélgetéseihez. Menzies leszögezte: szerinte igazából nincsenek is osztályok a hazájában, és „az osztályharc mindig hamis harc”. (Menzies egyébként az egyik leghosszabb ideig hivatalban lévő ausztrál miniszterelnök volt, 1949-től 1966-ig.) A pártban viszont mindig is volt egy kis libertariánus csoport (*small-l liberals*).

Abbot szerint „A Liberális Párt a konzervatív és ugyanakkor a liberális politikai hagyomány letéteményese ebben az országban. A Koalíció ösztönösen a szélesebb döntési lehetőségeket és a nagyobb szabadságot támogatja, de ugyanakkor kiállunk az idő mércéjét kiállt értékek és intézmények mellett is. Megfontolt ítéletünk szerint az emberi boldogságot akkor tudjuk a leginkább kiteljesíteni, ha a kormány ismeri a határait. A miénk egy természetes, eklektikus politikai hitvallás, amit a legjobban értékekre alapozott pragmatizmusként jellemezhetnénk.”⁸

⁴ Tony ABBOTT: *Battlelines*, Melbourne University Publishing, Melbourne, 2009, Kindle e-könyv, 1085–1086.

⁵ *Uo.*, 1090–1093.

⁶ *We believe: the Liberal party and the liberal cause*, The Australian 2009. október 26. (www.theaustralian.com.au/opinion/we-believe-the-liberal-party-and-the-liberal-cause/story-e6frg6zo-1225791120808).

⁷ Lásd www.liberalists.net/theforgottenpeople.htm.

⁸ Tony ABBOTT: *A Strong Australia*, Liberal Party of Australia, 2012, 10. (A kötet letölthető pdf-ben a párt honlapjáról: <http://shared.liberal.org.au/Share/eBooks/StrongAustralia.pdf>.)

Harc a forradalom ellen⁹

Anthony John Abbott 1957-ben született Londonban, édesanyja ausztrál volt, édesapja a II. világháború miatt Ausztráliába menekült angol család sarja. A család 1960-ban tért vissza Ausztráliába. A későbbi politikus jezsuita iskolákba járt, majd jogot és közgazdaságtant tanult a sydneyi egyetemen, ezután pedig Oxfordban hallgatott filozófiát és politikatudományt. Diákéveiben rögbizett és bokszolt, valamint belevetette magát az egyetemi közéletbe: „A késő hetvenes években az NCC-s, a jobboldali ALP-s, a zsidó és a liberális párti diákok nagykoalíciója harcolt a »földhöz való jogot a meleg bálnáknak« (*land rights for gay whales*) típusú aktivisták ellen, akik a vietnámi háború óta uralták a diákszervezeteket.”¹⁰

Abbott annak ellenére, hogy küldetéstudatos, hithű katolikus, mégsem volt épp az a visszafogott, pulóveres politikus. Miután megjelent az egyetemen, ahol „izmos reakciósként” lépett fel, „felfordulás követte mindenütt, legyen szó ivásatról, írásról, érvelésről, dugásról vagy rögbiről”.¹¹ Többször keveredett verekedésekbe, és ellenfelei, akik egybehangzó visszaemlékezések szerint gyűlölték őt, agresszív, beképzelt bunkónak tartották.¹² Tagja volt a Heteroszexuálisok Szolidaritási Társaságának, azzal a felkiáltással: „Mint ritkán gyakorló heteroszexuális és iszákos, úgy érzem, jelentős közös érdekeim vannak sok diákkal.”¹³

Ezekből az időkből olyan népmesei (bár igaz) történetek maradtak ránk róla, hogy kimentett egy gyermeket a tengerből, valamint kihozott több gyereket egy égő házból,¹⁴ ami épp a mellett a kocsmá mellett gyulladt ki, melyben sörözött – s mindkét esetben eltűnt még azelőtt, hogy megköszönheték volna neki hősiességét. (A Sydney északi részén lakó Abbott ma is tagja a helyi vízimentőklubnak és az önkéntes tűzoltóságnak.)

A diákpolitikában „agresszív terrierként” viselkedett. Megpróbálta bevenni a diákönkormányzat balos bástyáit is, elnöki kampányában olyanokat ígért, mint hogy lecseréli Che Guevara plakátjait a királynő és a pápa plakátjaira.¹⁵ A 2012-es kampány egyik fő témája volt az az eset, amikor az elvesztett 1977-es diák-önkormányzati választások után Abbott állítólagosan inzultálta az őt legyőző, törekeny diáklányt, Barbara Ramjant: a folyosón meglátva őt odament hozzá, ujjával megnyomta az orrát, majd a feje mellett kétoldalt belebokszolt a falba (*the punch-story*).¹⁶ Abbott, akit ekkoriban épp a nőgyűlölet vádjával próbált lejáratni a Labor, tagadta az esetet,¹⁷ de a népszerűsége gyorsan esni kezdett.

⁹ David Marr tárgyalja ezzel a fejezetcímmel (*Fighting the Revolution*) Abbott egyetemi tevékenységét.

¹⁰ ABBOTT: *Battlelines*, 304–305.

¹¹ MARR: *I. m.*, 99–100.

¹² „He was very personable, very quick with the common touch he still has. But he was enthusiastically hated by those who hated him.” *Uo.*, 180–181.

¹³ „As an infrequently practising heterosexual and drunkard I feel I have significant community of interest with many students.” *Uo.*, 176.

¹⁴ *Uo.*, 366–367.

¹⁵ ABBOTT: *Battlelines*, 308–309; MARR: *I. m.*, 337–338.

¹⁶ Lásd www.smh.com.au/federal-politics/political-news/news-ltd-apologises-to-barbara-ramjan-over-tony-abbott-punch-story-20130805-2r8si.html.

¹⁷ MARR: *I. m.*, 1565–1569.

Abbottnak és diáktársainak a taktikája egyébként az volt, hogy ha nem tudják bevenni a diákönkormányzat bástyáit, akkor romba döntik, csődbe viszik azt, mivel arra egyáltalán nincs is szükség ebben a formájában. „Mérsékeltnek tartották magukat, de a pozíciójuk szélsőséges volt: épp annyira voltak a jobboldalon, mint a campus maoistái és trockistái a balon. Botrányleltési taktikával vádolták őket és azzal, hogy tönkre akarják tenni, amit nem irányíthatnak.”¹⁸

Abbottra az egyik legnagyobb hatást az egyetemen egy jezsuita professzor, Bob A. Santamaria tette, aki a harcos antikommunista katolicizmus országszerte ismert szónóloja volt, és közeleti szemináriumot tartott a diákoknak, akiket igyekezett meg is szervezni. Abbott azóta is az egyik hőseként tartja számon Santamariát, aki egyébként érdekes módon mindig gyanúsnak tekintette a Liberális Pártot, amelyet „a tőke” pártjának tartott, s amelybe a katolikusok szerint nem is léphetnek be.¹⁹ (Santamaria dilemmája, az egyház, a hívek és a jobboldali pártok összeütközései különféle kérdésekben nem egyedi, jelen van az egész angolszász világban, de még az európai kontinensen is.)²⁰

19 évesen nagy sokk érte Abbottot: épp egy diák-önkormányzati választás elvesztése után terhes lett a barátnője, Kathy. Mivel a pár nem akart megházasodni, felajánlották a gyermeket örökbefogadásra. Tony Abbott 27 évig azt hitte, ő a gyermek apja, de 2004-ben egy genetikai tesztnek köszönhetően kiderült, hogy nem így van.²¹ David Marr szerint ez volt az egyetlen olyan eset politikusi pályafutása során, amit olyan meghatóan és elegánsan kezelt, hogy a választók szívét is megérintette.

A jezsuiták végigkísérték Abbott első évtizedeit, olyannyira, hogy Oxfordban is egy jezsuita, Paul Mankowski győzte meg a bokszcspathoz való csatlakozásról. És ő volt az, aki miatt Abbott komolyan el kezdett gondolkodni arról, hogy pap lesz: a modern életet és az „izmos kereszténységet” egyesítő Mankowski ugyanis elhitette vele, hogy lehetséges egyszerre papnak lenni és „megmaradni normálisnak”.²² 1984-ben, 26 évesen belépett a Szent Patrik szemináriumba, azonban három évre rá otthagya a papneveldét, amelyről úgy látta: „a hangsúly inkább az önfelfedezésen volt, semmint a hősies misszió, amiért egyébként a fiatal katolikusok nemzedékei szegénységre, engedelmességre és tisztaságra voltak nevelve”.²³

A 2013-as választások előtt így vallott erről: „attól tartok, egyszerűen nincs meg bennem az, amitől sikeres pap lennék”.²⁴ A kilépés után megházasodott, feleségével, Margareth-tel három lányuk van. A családját politikai műveiben is gyakran emlegeti, lányai pedig

¹⁸ *Uo.*, 169–170.

¹⁹ ABBOTT: *Battlelines*, 290–293.

²⁰ „A kereszténydemokrata pártok – mint »rendes jobboldali« pártok – a múltban kiálltak a nukleáris elrettentés, ma pedig a bevándorlás korlátozása mellett. A multikulturális társadalmak és a hidegháború utáni kapitalizmus viszonyrendszerében viszont az egyházak egyre inkább a »baloldalra« kerülnek, gyakran még a hagyományos baloldali erőknél is radikálisabb pozícióba.” ENYEDI Zsolt: *Politika a keresztjegyében*, Osiris, Budapest, 1998. A jobboldali konzervativizmus és a kereszténység, főleg a katolicizmus közt feszülő problémákról bővebben lásd az *Ideológiai kihívások* című fejezetben: 146–153.

²¹ ABBOTT: *Battlelines*, 115 skk.

²² *Uo.*, 349–350.

²³ *Uo.*, 354–357.

²⁴ *Uo.*, 386–387.

több alkalommal apjuk oldalán tűntek fel a kampányban,²⁵ részint hogy ellensúlyozzák a „nőgyűlölő Abbott” koncepcióját. A 2013-as választási győzelem éjszakáján pedig a politikus a családjával ünnepelt a liberálisok kampányközpontjában, a kamerák kereszttüzében.

Mivel a fiatal Abbott úgy látta, hogy a diáklap nem hozott volna le konzervatív cikkeket, még egy diákpolitikustól sem, ezért a helyi és országos lapok, többek közt a Catholic Weekly és az Australian, illetve a Bulletin munkatársa lett.²⁶ „Újságíróként gyakran éreztem magam frusztrált politikusnak, aki döntéseket szeretne hozni, semmint elemezni őket. Később, mint politikus, gyakran voltam frusztrált újságíró, mivel a döntések általában nem beszélnek magukért, és meg kell magyarázni őket, hogy támogassák őket.”²⁷

Újságíróként jó kapcsolatot ápolt a Munkáspárt új-dél-walesi vezetőivel, akik kapacitáltak a csatlakozásra, ám hamar rájött, hogy a Labor nem az ő pártja. Végül a Liberális Párt akkori vezetőjének, John Hewsonnak a sajtófőnöke lett (1990–1993), és része volt Hewson *Fightback!* című programjának megírásában – habár az általa írott beszédeket a politikus rendre mellőzte. 1994-ben Abbott Warringah képviselője lett a parlamentben (azóta is az), miután pedig 1996-ban a Koalíció megnyerte a választásokat, először munkaügyi, majd később egészségügyi miniszter volt.

Egy katolikus az anglikán monarchiáért

Az 1993-as választási vereség után Abbott az Ausztrálok az Alkotmányos Monarchiáért (ACM) mozgalom egyik vezetője lett, ekkoriban ugyanis a Paul Keating vezette kormány a köztársasági államformáért kampányolt (a Labor 1983-tól 1996-ig folyamatosan kormányon volt). Amikor nekikezdett, a politikai elit, a városok, a média és az ausztrál többség köztársaságpárti volt.²⁸ Ezért Abbott bevetette a „Santamaria-stratégiát”: „mikor nincs többséged, légy rosszindulatú. Ez hívják kisebbségi politikának.”²⁹ A katolikus Abbott együtt dolgozott az anglikán monarchiáért meleg barátaival, David Flinttel és Michael Kirbyvel, akik pozitívan nyilatkoznak Abbott képességeiről.³⁰

Az államforma kérdése azóta is napirenden van Ausztráliában, habár 1999-ben tartottak róla egy népszavazást (ezt épp a többségében monarchistákból álló, kormányzó Liberális Párt volt kénytelen megrendezni), amin elbukott a köztársasági államforma. Az elemzők szerint ez részben annak köszönhető, hogy a különféle köztársaságpárti csoportok elutasították egymás koncepcióját (például hogy az államfőt a nép vagy a törvényhozás válassza), és ezért sokuk inkább a monarchiára szavazott. A Munkáspárt, amelyik eredetileg az ezredfordulóra szeretne megszűntetni az ország „külföldi hatalmaktól való függését”, most 2040-re szeretne köztársaságot csinálni a monarchiából.

²⁵ MARR: *I. m.*, 1637–1639.

²⁶ ABBOTT: *Battlelines*, 319–320.

²⁷ *Uo.*, 322–324.

²⁸ MARR: *I. m.*, 724–726.

²⁹ *Uo.*, 731–732.

³⁰ *Uo.*, 937–938, 1008–1009.

Abbott két könyvet is írt a királyság fenntartása mellett.³¹ Ezekben elismeri: a kérdésben nehéz érvelni, mivel személyes meggyőződésekről és hitekről van szó. Ugyanakkor úgy látja: a brit monarchia a pápaság után a történelem második legstabilabb intézménye,³² „egy ezer éve létező struktúrát” pedig „olyan lenne újraalkotni, mint a korallzátonyt”.³³ Beveti a klasszikus konzervatív érvelést: „ami nem romlott el, azt ne javítsd meg, ha pedig elromlott, próbáld megjavítani és ne dobd el”.³⁴ Míg a liberálisok szerint amit nem tudunk racionálisan megindokolni, az csak átmenetileg lehet elfogadható, addig a konzervatívok nem látják szükségét annak, hogy megindokolják a status quót.³⁵ Ugyanakkor hozzát teszi: a „Koronának” nem sok köze van az uralkodó konkrét személyéhez, elsősorban intézményről van szó, a királynő pedig, akit egyébként kormányzója képvisel az országban, még sohasem avatkozott bele az ausztrál belpolitikába. Abbott felteszi a költői kérdést: a francia köztársaság sikeresebb, mint a holland királyság?³⁶ Amikor pedig a későbbi munkáspárti miniszterelnök, Julia Gillard kijelentette neki, hogy nem kellene más országtól függeni, Abbott azzal reagált: „politikust akarsz elnöknek?”³⁷ Végül Abbott egy 1975-ös belpolitikai alkotmányos válságra utalva, amikor a kormányzó beavatkozott egy munkáspárti miniszterelnök törvénytelen akciói ellen, kijelenti: a kormányzó az alkotmány óra.³⁸

Értékek és politika

Tony Abbott sosem tagadta, hogy a párt konzervatív szárnyához tartozik.³⁹ A *Battlelines*ban, 2009-es könyvében (ami Marr szerint tulajdonképp Abbott bejelentkezése a pártvezéri és a kormányfői pozícióra) egy komplett fejezetet szán a kérdésnek: *Mi a jobb?* (*What's Right?*). Abbott úgy látja: a Liberális Párt nem lenne olyan sikeres, ha pusztán liberális lenne.⁴⁰ A pártvezér többek közt Michael Oakeshott, Paul Johnson és Roger Scruton nevét említi, utóbbit az angolszász legnagyobb kortárs konzervatív gondolkodónak nevezve.⁴¹ Megtárgyalja a liberálisok és a konzervatívok eltéréseit, s arra jut: habár számos filozófiai nézetkülönbség van köztük, a gyakorlatban a legtöbb kérdésben egyetértenek és jól együtt tudnak működni. Kitér Friedrich von Hayek híres esszéjére is

³¹ Tony ABBOTT: *The Minimal Monarchy: and why it still makes sense for Australia*, Wakefield Press, 1995; Uő.: *How to Win the Constitutional War: and give both sides what they want*, Wakefield Press, 1997.

³² ABBOTT: *Battlelines*, 2863–2865.

³³ ABBOTT: *How to Win the Constitutional War*, 6.

³⁴ Uő., 7.

³⁵ ABBOTT: *Battlelines*, 1040–1043.

³⁶ ABBOTT: *How to Win the Constitutional War*, 5.

³⁷ Uő., 1.

³⁸ Uő., 22.

³⁹ A választási programként felfogható legutolsó kötetében, *A Strong Australia*ban az egyetlen megemlített politikai filozófus Edmund Burke, a 47. oldalon.

⁴⁰ ABBOTT: *Battlelines*, 1124–1125.

⁴¹ Uő., 1272–1273.

(*Why I Am Not a Conservative*),⁴² s rámutat: Hayek téved, amikor azzal gyanúsítja a konzervatívokat, hogy nincs saját elképzelésük. Szerinte egy hayekiánus liberális a gyakorlatban könnyedén lehet olyan burke-iánus konzervatív, aki nem hisz többé Istenben,⁴³ majd az „aktivista konzervativizmus” példajaként hozza fel Disraelit, Ronald Reagant, Margaret Thatcher és John Howardot.⁴⁴

Abbott visszautasítja a vádat, hogy a Koalíció kormányai tudatosan a neokonzervativizmust⁴⁵ vagy a neoliberalizmust követték volna: „egy politikai pártnak a szavazóknak, nem pedig a filozófusoknak kell eladnia a programját. A politikus a választókat, nem pedig a politikatudomány professzorait szeretné meggyőzni.”⁴⁶ Számtalanszor leírja a konzervatív közhelyet: „az ideológusok saját értékeiket akarják ráerőltetni másokra. A pragmatisták meg akarják oldani mások problémáit, ameddig a kezelés nem rosszabb, mint a baj maga.”⁴⁷ „Az ausztráloknak nincs szüksége hivatalos vízióra.”⁴⁸ Persze a gyakorlatban Abbott nem ennyire beavatkozásellenes: egyszerű képviselőként azon dolgozik, hogy a kormány fejlessze a helyi infrastruktúrát, és szíve szerint miniszterként sem tenné ki a munkavállalókat teljes mértékben a piac szigorának.⁴⁹

Vajon elvtelenség-e, hogy többször változott Abbott álláspontja a klímaváltozásról vagy a széndioxid-kibocsátást korlátozó adóról? Waleed Aly szerint arról van szó, hogy a fentiek szellemében Abbott saját magára is alkalmazza azt, amit „a tökéletlenség politikájának” szoktak hívni a konzervatívok. Amikor egyszer a *Women's Weekly* arról kérdezte Abbottot, hogy mit ajánlana a lányának a szexszel kapcsolatban, úgy válaszolt: azt, hogy a szüzessége az egyik legnagyobb ajándék, amit odaadhat valakinek, és ne adja könnyen. Amikor a *Sunday Age* „személyes tanácsáról” faggatta, a „bűnre vivő alkalmak elkerülését” említette. Julia Gillard azonnal reagált: „az ausztrál nőknek nincs szüksége rá, hogy Tony Abbott mondja meg, mit csináljanak”.⁵⁰ Igen ám, de Abbottot arról kérdezték, hogy mit mondana a lányának apaként, nem pedig arról, hogy mit tenne politikusként.

A *Battlelines*ban ugyanis a politikus Abbott már sokkal megengedőbb a házasság előtti szexszel és a válással kapcsolatban: „Száz évvel ezelőtt a legtöbb ember az első szerelmével házasodott össze, húszéves kora körül, és ötvenéves koráig élt. Mostanában jellemzően a harmadik vagy negyedik szerelmükkel házasodnak össze harminc körül, és nyolcvanéves korukig élnek. Nem reális elvárás a fiatalok felé, hogy ebben a hiperszexualizált világban önmegtartóztatásban éljenek” a házasság előtt. „Még ha az emberek elvárásai párjuk felé sokkal kevesebb volna is, a hosszabb házasságok jobban ki vannak téve a házasság alapjait

⁴² Magyarul, Balogh Katalin fordításában lásd Friedrich von HAYEK: *Miért nem vagyok konzervatív?* = *Az angolszász liberalizmus klasszikusai*, II., szerk. LUDASSY Mária, Atlantisz, Budapest, 1992, 149–171.

⁴³ ABBOTT: *Battlelines*, 1293–1295.

⁴⁴ *Uo.*, 1307–1308.

⁴⁵ A neokonzervativizmusról bővebben lásd BÉKÉS Márton: *Az amerikai neokonzervativizmus. Egy kikiskölt ellenforradalom*, Századvég, Budapest, 2008.

⁴⁶ ABBOTT: *Battlelines*, 1376–1379.

⁴⁷ *Uo.*, 69–70.

⁴⁸ ABBOTT: *A Strong Australia*, 135–136.

⁴⁹ MARR: *I. m.*, 892–894.

⁵⁰ Lásd ALY: *I. m.*

potenciálisan megrengető” eseteknek. Az pedig, hogy gyakran együtt élnek az esküvő előtt a párok, „sokkal inkább következménye az előző száz év társadalmi változásainak, semmint a morális sztenderd összeomlása”.⁵¹

Az egyébként abortuszellenes Abbott, aki a magzatelhajtások magas számát nemzeti tragédiának látja,⁵² s kritikusaival szemben azt is leszögezi: csökkenteni akarja az abortuszok számát, nem pedig kriminalizálni a terhességmegszakítást vagy stigmatizálni a nőket, akik a „legkisebb rosszként” választották azt. Pedig egyébként máskor „a könnyebbik megoldásnak” és a „tizenévesek promiszkuitása” következményének nevezte az abortuszt.

Ezek az esetek jól mutatják, hogy miként kezeli a helyzetet egy konzervatív politikus, amikor „politikai módszertana” és személyes elvei konfliktusba kerülnek egymással. Abbott egyébiránt ellenzi a mesterséges megtermékenyítést, az eutanáziát és az embriókból nyert őssejtekkel való kísérleteket is, és sosem támogatná, hogy meleg párok örökbe fogadjanak gyerekeket. Mint David Marr írja: Abbott értékelvű katolikusként mindig megragadja az alkalmat, hogy a szerinte megfelelő mederbe terelje a közéleti vitákat, ám ő maga miniszterként nem nyúlt az abortusztörvényhez. Nem fogja ugyanis egy ügyre feltenni politikusi karrierjét. Abbott az ilyen ügyekről azt tartja: egy katolikusnak mindent meg kell tennie, amire lehetősége van. De ha nincs, akkor nem az ő felelőssége. Miniszterként mindenestre mindent bevetett, hogy megakadályozza az abortuszhatású tablettá bevezetését.⁵³

Annak ellenére pedig, hogy az egyik nővére lesbikus, Abbott a megválasztása óta megakadályozta, hogy Ausztráliában bevezessék a melegházasság intézményét. (Hozzátehetjük: egyik legjobb, azóta elhunyt barátja egy melegházasság-ellenes homoszexuális férfi, Christopher Pearson volt.) Az országban az azonos neműek élettársi kapcsolata létezik, de élni a lehetőséggel csak pszichológiai teszt kitöltése után lehetséges. A melegházasságot a canberrai szövetségi körzet (kvázi szövetségi állam) próbálta meg bevezetni, ám a jogszabályt Tony Abbott a legfelsőbb bírósághoz küldte, amely kimondta: az ellentétes az alkotmánnyal, amely szerint a házasság egy férfi és egy nő között jön létre. (A melegházasságot egyébként Julia Gillard is ellenezte.⁵⁴)

Alázat nélkül

„Magasságos Isten, mit tettünk?” – idéz David Marr egy liberális képviselőt, miután 2009 decemberében megválasztották Tony Abbottot pártvezérnek.⁵⁵ Nem csoda: Abbottot egy 2013. januári felmérés szerint az ausztrálok 61 százaléka arrogánsnak, 56 százaléka szűk látókörűnek, 55 százaléka agresszívnek gondolja, 54 százalékuk szerint

⁵¹ ABBOTT: *Battlelines*, 3044–3054.

⁵² MARR: *I. m.*, 1064–1069.

⁵³ *Uo.*, 1075–1080.

⁵⁴ Lásd http://index.hu/kulfold/2013/12/12/megsem_lehet_melegházassag_ausztraliaban/.

⁵⁵ MARR: *I. m.*, 41.

pedig nincs kapcsolata a hétköznapi emberekkel.⁵⁶ „Az egyetlen erény, amit a jezsuiták sosem tudtak belém nevelni, az alázat.”⁵⁷

Ellenzéki vezetőként Abbott kárhoztatta elődeit azért, amiért több esetben együttműködtek a (kisebbségi kormányt vezető) munkáspárti kormánnyal, ugyanis úgy látja, hogy az az ellenzék, amely tárgyal a kormánnyal, végül kénytelen osztozni a felelősségen az alapvetően hibás és általa egyébként ellenzett törvényekért. Másrészt az ellenzék feladata a saját álláspontjának tisztázása, a kormány munkájának figyelemmel kísérése, nem pedig a kormányzás. Az ellenzéknek Abbott szerint nincs szüksége arra, hogy minden részletében kidolgozott programot tegyen le az asztalra, az ugyanis rosszul jön a kampányban – elég, ha néhány fő kérdésben körvonalazza, mint kíván tenni.⁵⁸ Abbott komolyan veszi Lord Randolph Churchill tanácsát: „ellenezz mindent, ne indítványozz semmit”.⁵⁹ A stratégia bejött, még azután is, hogy párttársai aggódni kezdtek miatta: a liberálisok népszerűsége történelmi rekordot döntött, 48 százalékgig kúszott fel.⁶⁰

„Nem feltétlenül szeretnénk olyan kormányt, ami kevesebbet tesz az emberekért, de biztosan szeretnénk, hogy az embereknek legyen lehetősége többet tenni magukért, mert ez az az út, amivel erősebb közösségek épülhetnek. Az a közösség, amely több időt és pénzt költ a helyi kórházra vagy iskolára, annak több lesz a társadalmi tőkéje és erősebb a szociális szerkezete, mint annak, amelyik nem így tesz.”⁶¹ Abbott pár szóra egyszerűsítette a kampányt: „Vessünk véget a költekezésnek, fizessük vissza a hiányt, állítsuk meg az új adókat és állítsuk meg a csónakokat.”⁶²

Az *A Strong Australia*, a párt általa írt választási programja elsősorban gazdasági program, amely leginkább kevesebb kormányzati költekezést ígér. Választási varázstémája a *carbon tax*, azaz a széndioxid-kibocsátásért fizetendő adó eltörlése volt, amit a munkáspárti kormány 2012 júliusában vezetett be. Ausztrália a világ széndioxid-kibocsátásának 1,3 százalékáért felelős, amivel a 11. legnagyobb kibocsátó. Az adó az agrár- és szállítási szektor kivételével minden kibocsátót sújt, tonnánként költségvetési évtől függően 23–25,40 dollár mértékben.⁶³ A bevezetés után persze megindult a számháború: egyes adatok szerint a bevezetés után az ausztrál széndioxid-kibocsátás öt éves mélypontra esett vissza, habár a csökkenés nem a bevezetéskor kezdődött.⁶⁴ A Liberális Párt szerint viszont az adó „a világon a legnagyobb”, ami nagy terhet jelent a családoknak,⁶⁵ ugyanakkor korlátozó volta miatt épp a kibocsátás növekedését fogja segíteni – a munkáspárti kormány saját adatai szerint is. (Az *A Strong Australia* 2012-ben jelent meg, ezért a jövő

⁵⁶ *Uo.*, 82–83.

⁵⁷ ABBOTT: *Battlelines*, 254.

⁵⁸ *Uo.*, 980–982, 993–994, 1110–1116.

⁵⁹ MARR: *I. m.*, 1358–1359.

⁶⁰ *Uo.*, 1444–1446.

⁶¹ ABBOTT: *A Strong Australia*, 51.

⁶² „End the waste, pay back the debt, stop the new taxes and stop the boats.” Idézi MARR: *I. m.*, 1406–1407.

⁶³ Lásd www.cleanenergyregulator.gov.au/Carbon-Pricing-Mechanism/About-the-Mechanism/Pages/default.aspx.

⁶⁴ Lásd www.businessspectator.com.au/news/2013/4/12/renewable-energy/australian-co2-emissions-hit-10-year-low.

⁶⁵ ABBOTT: *A Strong Australia*, 39, 8.

idő.) Abbotték szerint a *carbon tax* „környezetvédelemnek álcázott szocializmus”, ráadásul a munkáspárt kormány mindent egy lapra feltéve elfeledkezett a környezetvédelem egyéb területeiről.⁶⁶ Ígérete szerint a Koalíció kormányon foglalkozni fog a veszélyeztetett állatfajok és az élőhelyek védelmével, valamint a föld és víz minőségének kérdésével.⁶⁷

Ugyanakkor a rossznak tartott ausztrál távolsági közlekedés miatt („a vonatok nem gyorsabbak, mint száz éve”) a liberálisok kétsávos autópályák építését ígérték.⁶⁸ Abbotték szerint az ausztrálok nem támogatnak olyan intézkedéseket, amelyek nehezebbé és drágábbá teszik a mindennapi életet, valamint vége azoknak az időknek, amikor az autósokat „az alkoholisták és kemény dohányosok” közé sorolták.⁶⁹ A családokra nehezedő „adónyomás” csökkentésétől és más deregulációs intézkedésektől pedig azt várták, hogy öt év alatt egymillió új munkahely jön létre az országban. „Julia Gillard azt hiszi, egy rendőr, aki elvett egy bolti eladót, az gazdag. Julia Gillard azt hiszi, hogy két tanár, akik együtt alapítottak családot, gazdagok. Nos, én azt mondom, nem vagytok gazdagok.”⁷⁰

Abbottról köztudott, hogy „klímaszkeptikus”, és tisztelője Bjørn Lomborg dán környezetvédő (úgyszintén „klímaszkeptikus”) munkásságának (Lomborg a Dán Környezetvédelmi Értékelő Intézet igazgatója, a Koppenhágai Üzleti Főiskola tanára és a Consensus Center alapító igazgatója).⁷¹ Mindig hangsúlyozza, hogy a „klímaváltozás” (nem pedig „felmelegedés”) okairól és természetéről nincs tudományos konszenzus, és rendszerint felsorolja a klímaváltozás előzményeit a dinoszauruszoktól a kis jégkorszakig, mindezeknek pedig „természetesen semmi közük nem volt az emberi beavatkozáshoz”.⁷² Mint mondja, a széndioxid-kibocsátás ellen tényleg sürgősen fel kellene lépni, ha tényleg fenyegetne a Csendes-óceán szigetei elsüllyedésének veszélye. Ám szerinte nehéz komolyan venni a klímaalarmistákat, amikor ellenzik az egyetlen létező technológiát, amely talán nullára csökkenthetné a kibocsátást, nevesül az atomerőműveket.⁷³ A felmelegedéssel kapcsolatos elképzeléseiben Abbottnak harcostársa a sydneyi érsek, George Pell bíboros is, aki szerint „a zöldpolitika édességnek álcázott mérég”.⁷⁴ A bíboros a *carbon tax* ügyében is a segítségére sietett, kijelentve: nincs hivatalos egyházi álláspont ilyen összetett ügyekben.⁷⁵

A Koalíció másik nagy ígérete az illegális bevándorlók elleni keményebb fellépés volt. A *White Australia* irányelvét, amely szerint európaiakat igen, de ázsiaiakat nem engedtek be az országba, a hetvenes években a Liberal Party szüntette meg. A bennszülöttek jogaiért rendszerint kiálló Abbott többször le is szögezi, hogy nincs ellenére az etnikailag multikulturális Ausztrália – ez ügyben a királysáért harcoló időkben változott az álláspontja,

⁶⁶ *Uo.*, 63, 70.

⁶⁷ *Uo.*, 62.

⁶⁸ *Uo.*, 92.

⁶⁹ ABBOTT: *Battlelines*, 3021–3024.

⁷⁰ Idézi MARR: *I. m.*, 1239–1240.

⁷¹ Magyarul egy műve jelent meg, a *Hidegvér – Cool it! A szkeptikus környezetvédő útikalauza a globális felmelegedéshez* (Ty-potex, 2006).

⁷² ABBOTT: *Battlelines*, 2943–2948.

⁷³ *Uo.*, 2970–2973.

⁷⁴ Lásd www.magyarokurir.hu/?m_id=1&m_op=view&id=33670&rovat=1.

⁷⁵ MARR: *I. m.*, 1127–1129.

amikor számos, nem ausztrál monarchistával dolgozott együtt –, hiszen ahogy az Egyesült Államokat is, Ausztráliát is bevándorlók hozták létre. És a bevándorlók nem romba dönteni akarják az ausztrál társadalmat, hanem csatlakozni hozzá.⁷⁶ Az illegális módon érkezők és a partmenti csempészet és feketekereskedelem ellen ugyanakkor keményen fel kíván lépni. Ez a „konzervatív multikulturalizmus”: „talán kozmopolitábbak leszünk, mint valaha, de kevésbé multikulturálisak, mivel nagyobb hangsúly lesz az egységen, mint a különbségen” – írja az egyébként pluralizmuspárti Abbott.⁷⁷ „A csónakokat” mindazonáltal vissza kell fordítani, „az együttérzés morális hiábavalóság”, „invázió alatt a nemzet” – az ausztrálok 66 százaléka egyetértett vele.⁷⁸

Abbott további ígérete volt, hogy az iskolákat és kórházakat helyi irányításba adja, mivel ők jobban ismerik a helyi problémákat. Nem ért egyet azzal, hogy az iskoláknak a „társadalommérnökösödést” és a politikailag korrekt beszédet kellene indoktrinálnia a nebulókba. Több beleszólást engedélyezne a szülőknek, akiknek egy része jelentősen támogatja is az iskolákat, és differenciálná a pedagógusfizetéseket: aki jobb, az kapjon többet.⁷⁹

Hogy Abbott nem épp neoliberális, azt mutatja a családokhoz és a táppénzhez való viszonya is. Számára a társadalom alapja a család. Mint írja: konzervatívként eredetileg ellenezte a táppénz intézményét, viszont női képviselőtársainak a problémái meggyőzték róla, hogy az anyák aktív támogatása fontos, legalább az első hónapokban, amikor szoptatnak. Így könnyebben tudnak választani karrier és anyaság között (a brit nők 81 százaléka otthon maradna gyermekével, ha tehetné, idézi Abbott), ez segítene megoldani a demográfiai problémákat, és az anyai hivatást is népszerűsítené.⁸⁰ Demográfiai és munkaerő-piaci okokból kiáll a nyugdíjkorhatár megemelése mellett is.

Vallás és politika

A közéletbe „katolikus harcosként” betörő Abbottnak sok bajt okoz egyrészt, hogy a Vatikán ügynökének tartják; másrészt pedig az, hogy gyakran kerül szembe politikai kérdésekben a klérussal. Legyen szó a munkanélküliek védelméről („szegények mindig lesznek veletek”, szokta idézni Krisztust, ugyanakkor a háttérben számos lépést tett a munkanélküliekért),⁸¹ a bevándorlásról vagy a klímaváltozásról. Van, hogy a saját meggyőződése is eltér az egyháztól, de még nagyobb gond, amikor politikusként kell saját, egyházas meggyőződésével ellentétes álláspontot képviselnie.

Ugyanakkor Abbott hangoztatni szokta: pusztán a vallással nem igazolható egy politikai cselekvési terv; másrészt „a papság hatalmat ad arra, hogy átváltoztassuk a kenyeret

⁷⁶ ABBOTT: *A Strong Australia*, 84.

⁷⁷ ABBOTT: *Battlelines*, 2676–2677.

⁷⁸ MARR: *I. m.*, 686–700.

⁷⁹ ABBOTT: *Battlelines*, 2532–2623.

⁸⁰ *Uo.*, 1743–1971.

⁸¹ MARR: *I. m.*, 980–982.

és bort Krisztus testévé és vérévé. De nem változtatja a gyenge logikát jó logikára.” Abbott nem szereti, hogy állandóan a vallásról kérdezik. Munkáspárti elődje, Kevin Rudd látványosan kirakatba helyezte, hogy vasárnaponként anglikán istentiszteletre jár, és a templom előtt tartott sajtótájékoztatókat, mégsem kérdezték a hitéről, őt meg állandóan erről faggatják, habár nem tart templom előtti sajtótájékoztatókat – fakadt ki egyszer. De ha már vallás: „eléggé hagyományos katolikus vagyok, nem vagyok evangéliumi, karizmatikus keresztény, nem. Próbálok misére menni, de nem megyek minden vasárnap. A hit segített formálni az életemet, de nem határozza meg a politikámat.”⁸²

De azért kiáll az egyházakért, ha támadás éri őket: például azért, hogy az egyházak maguk választhassák meg a saját tanításuk alapján, hogy kiket alkalmaznak. Ezt ellenezni olyan volna, mint a munkáspárttól azt várni, hogy egy liberális pártit fog alkalmazni a kampányirodájában.⁸³

A Nyugat szerinte rossz felé tart, a válságot az európai kormányok költekezése okozta, a társadalom törékeny. A kormány feladata erősíteni a családokat, reményt adni az embereknek és jobban bízni a magánkezdeményezésekben, mint a kormányzati intézkedésekben. „Valahol mélyen az unalmasan pragmatikus Liberális Párt mégis derűsebben látja az emberi természetet, mint az idealista Munkáspárt, mivel mi jobban bízunk az ausztrálok józan eszében.”⁸⁴ Konzervativizmusa klerikális ízű. Úgy tartja: az egyház nélkül nem lenne vallási, kulturális és politikai pluralizmus, nem lenne liberális demokrácia.⁸⁵ Nem adja fel az elveit, de a mártírként sem hajlandó válni.⁸⁶ S talán pár hónapja hivatalban lévő miniszterelnökként, aki épp ígéretei végrehajtásáért küzd, felteszi a kérdést néha: „mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja?” (Mt 16,26).

⁸² Lásd www.abc.net.au/tv/kitchencabinet/pages/s3839837.htm.

⁸³ MARR: *I. m.*, 928–930.

⁸⁴ ABBOTT: *Battlelines*, 1480–1482.

⁸⁵ MARR: *I. m.*, 1013–1015.

⁸⁶ *Uo.*, 1544–1549.